

Autors: Uldis Briedis, Diena

Divās frontēs vienlaikus nevar uzvarēt. Intervija ar Latvijas Ārpolitikas institūta direktoru Ati Lejiņu.

Ceturtdiena, 23. novembris (2006) 08:12

Par Rīgas sammitā gaidāmajiem lēmumiem, NATO uzdevumiem nākotnē un amerikāņu kļūdām pagātnē intervijā V-Dienai stāsta Latvijas Ārpolitikas institūta direktors Atis Lejiņš. Ar A.Lejiņu sarunājas V-Dienas redaktori Sanita Upleja un Gustavs Strenge.

Kādus svarīgus lēmumus Rīgas NATO sanāksmē pieņems?

Šie lēmumi ir diezgan paredzami. Būs konference par NATO pārmaiņām jaunajā laikmetā. Kas ir tas jaunais laikmets, to mēs visi arī zinām. Tie, kas runās konferencē, zina, kas notiek īstajā politikā. Runājot par īsto politiku, NATO virzībā var būt izmaiņas, jo vakariņās, kurās satiksies valstu galvas, piedalīsies ierobežots cilvēku loks.

Sanāksmei būs oficiālā daļa, kur visi valstu vadītāji sēdēs ap apaļo galdu, un viņiem blakus būs ārlietu ministri, arī papīra nēsētāji, bet vakariņās piedalīsies ierobežots cilvēku skaits. Es personīgi domāju, ka tur būs prezidenti vai ministru prezidenti, varbūt arī ārlietu ministri, tikai divi cilvēki no katras delegācijas, varbūt arī tie, kas pierakstīs piezīmes. Nevienš nezina, kas tajā vakarā var notikt. Tur nebūs prese, neviens neko nezinās, un tur runās ļoti vaļsirdīgu valodu. Tā tomēr ir reta izdevība, ka sanāk kopā visi valstu vadītāji.

To ir jāsaprot, ka tas ir diezgan liels notikums mūsu pasaules malai un Latvijai. Kas šajās vakariņās tiks pārrunāts, to neviens nezina. Īpaši tagad, kad ASV vēlēšanu iznākums ir tāds, kāds tas ir, un kad tuvākajā laikā Buša vecākā ārlietu ministrs Džeimss Beikers nāks klajā decembrī ar ziņojumu, kas ir jādara Irākas jautājumā, kā arī ar Sīriju un Irānu. Lai gan Bušs jau zina, ko Beikers teiks. Mēs arī zinām, ko Beikers teiks un ko jaunais ASV aizsardzības ministrs domā, jo viņš arī bija Beikera grupā. Tā kā tur arī nekādu lielu noslēpumu. Bet, ko tieši Bušs lems darīt, to mēs nezinām.

Tas viss ir atkarīgs no Buša?

Jā, jā, lielā mērā, lai gan ASV neokonservatīvie, kas ir noteikuši līdzšinējo politiku un kuri ir atbildīgi par pēdējā laika notikumiem, tiešām ir saņēmuši smagus belzienus. Tādas pat slavenības kā Ričards Perls, kuru Vācijā sauc par "tumsas princi," sāk šaubīties par savu iepriekšējo atbalstu Buša politikai. Perls jau tagad saka, ka, ja viņš būtu zinājis to, ko viņš tagad zina, viņš nekad nebūtu ieteicis karot ar Sadamu. Tā kā tur daudz kas nav stabils. Bušam tas viss ir jāņem vērā. Bušs ASV ir tas, kurš pēdējais pieņem gala lēmumu.

Cik ASV viedoklis ir ietekmīgs NATO, kur ir 26 valstis?

NATO ir kļuvusi par diezgan lielu organizāciju, un acīmredzot viņa kļūs vēl lielāka. Gruzija, Horvātija un Maķedonija tiks tuvākajā laikā uzņemtas. Ukraina jau pati savu iestāšanos ir apturējusi. Tās jau nav īsti nozīmīgas valstis, tās ir mazas valstis, kas neko nozīmīgu nevarēs dot, izņemot, ka viņas ir stratēģiski svarīgas. Piemēram, Gruzijas jautājumā Francija var uzlikt savu veto, jo viņas politika attiecībā uz Gruziju ir līdzīga Krievijas politikai. Francija negrib, lai NATO kļūst lielāka un globāla, un viņa negrib, lai NATO iespaids ir Austrālijai un Jaunzēlandei. Tanī pašā laikā jaunākās vēsmas, ko es dzirdu, ka Francija sāk uztraukties par Krieviju.

Kādā ziņā?

Viņi ir bijuši Krievijas labākais draugs. Somijā Lahti sanāsmē, kad Gruzijas prezidents Saakašvilī vēlējās runāt un sasauca preses konferenci, Širaks novirzīja uz kaut ko citu, un Saakašvilī palika viens pats. Širaks ir orientēts uz ciešu sadarbību ar Krieviju, un tas ir redzams. Bet, ja tagad ir notikušas kaut kādas izmaiņas, un Francijā jau arī nākamgad būs vēlēšanas, un Širaka skola aiziet. Ko teiks un domās jaunā sociāliste, to neviens nezina, un kaut kādas izmaiņas arī būs. Bet tas skaidri pasaka, ka ir tāda valsts Francija, kas var visu bloķēt, un viņa nebaidās to darīt.

Vai NATO iekšienē darbojas veto?

NATO laikam iet uz to pusi, ka būs tāda pati kārtība kā Eiropas Savienībā - ja ir viena liela koalīcija, kas ir nodomājusi, ka kaut kas ir jādara, un pārējās nav īsti sajūsmā par to, tad būs tā saucamā "konstruktīvā atturēšanās" — tu nebalso par to, bet tu neapturi un neliec savu veto. Citādi lielas organizācijas nevar iet uz priekšu. Es domāju, ka ASV draugi vienmēr balsos kopā ar ASV, piemēram, mēs. Mums ir absolūts ASV atbalsts sakarā ar to, ka Krievija atkal kļūst varena. Kā es dzirdēju Parīzē, ka Krievija atgriežas pie sliktiem paradumiem, un viens sliktais paradums ir cilvēka saindēšana Londonā. Nav pierādījumu, bet tas ir ticams.

Pārējās valstis vai nu atturēsies un ļaus NATO iet uz priekšu. NATO jau neko nevar izdarīt bez ASV tik un tā. NATO 90% ir ASV.

Principā būs tā, kā amerikāņi teiks?

Nē. Mēs jau redzējām, kā attīstījās Anglijas un ASV attiecības. Vispirms ASV negribēja NATO palīdzību pēc 2001.gada 11.septembra, kad NATO iedarbināja līguma 5.pantu, tad, kad pie stūres bija angļi Robertsons. ASV pateica, ka viņiem nevajag NATO palīdzību. Tas personīgi Robertsonam bija spēcīgs sitiens, un liela skāde izdarīta NATO. To ir jāatceras un nevajag aizmirst. Kad viss neizdevās Afganistānā un vairs nevarēja pastāvēt brīvprātīgās koalīcijas, jo cik tad daudz pasaulē ģenerāļu ir, kuri var vadīt lielas armijas. Vispirms bija briti, un viņiem nebija problēmu, tad nāca vācieši, pirms NATO pārņēma ISAF. Vācieši stenēja, ka vieni paši nevar. Tad pieaicināja holandiešus — bija 80% vācieši, 20% holandieši. Beigās tomēr konstatēja, ka nevar pavilkt, un tad tikai iesaistīja NATO. NATO ir militāra organizācija, un viņai viss ir gatavs, loģistika un viss pārējais. Pēc tam ASV lūdza NATO, lai tā pārņem miera uzturēšanu. Tagad izrādās, ka NATO amerikāņiem ir dikti vajadzīga, un tā bija kļūda par to 5.pantu. Tam ir arī savs iemesls, kāpēc viņi tā reaģēja. NATO tomēr ir pārāk lēna organizācija. Tagad Pentagonā cilvēki daudz maz atzīst šo kļūdu, bet precedents ir. Var atteikties no 5.panta, nav vajadzīgs.

Par Irāku. Blērs gāja kopā ar Bušu. Tie ir tie divi galvenie NATO, jo britiem ir labākie bruņotie spēki Eiropā. To pat franči nenoliedz. Britiem ir ekspedīcijas armijas, viņi var reāli karot, pārsviet savus karavīrus uz jebkuru punktu pasaulē. Franči arī principā var to darīt, bet viņi nav tik labi kā angļi. Taču paskataties, kā sastrīdējās Blērs ar Bušu. Blērs pateica, ka vispirms vajag Palestīnas valsti, un pēc tam var iet uz Bagdādi. No turienes slavenais Blēra teiciens, ka ceļš uz Bagdādi ved caur Jeruzālemi. Bušs ar saviem konservatīvajiem un arī evaņģēlisko kristiešu iespaidu pateica otrādi. Tagad visi to nožēlo. Nupat Blērs Pakistānā pateica, ka galvenais terorisma cēlonis ir tas, ka nav Palestīnas valsts. To, ko viņš gribēja Bušam tad pateikt. Pie tā tagad esam atgriezušies, kad paši briti nobijušies, jo vasarā gribēja 12 lidmašīnas uzspridzināt ceļā uz Ameriku. Tie teroristi nāca no pašas Lielbritānijas pilsoņu vidus, un viņu lielais aizvainojums ir par to, ka nav Palestīnas valsts.

Tagad beidzot, ja Blērs dabūs virsroku, tas nozīmē, ka viņam būs lielāka ietekme. Vācija. Šrēders bija galīgi izgāzies. Šrēdera Vācija bija daudz tuvāka Krievijai nekā ASV. Iedomājaties, NATO valsts, bet labāk saprotas ar Putina Krieviju nevis Buša Ameriku. Vispār drausmīgi. Pateicoties tam, ka Merkele ir pie varas, tagad viss ir atkal pareizās vietās. Bušs viņu augstu ciena, un viņa ir galvenā kontaktpersona Eiropā, tas nozīmē arī NATO. Merkele ir

panākusi to, ka Bušs ir gatavs runāt ar Irānu, gan ar noteikumu, ka Irāna aptur urāna bagātināšanas procesu. Tas nozīmē, ka mēs redzam, ka ietekme uz ASV ir gan Anglijai, gan Vācijai, lai gan nosacīti. Francijai ir ietekme vienīgi ar spēju bloķēt, kādēļ tai ir slikta reputācija. Tās ir tās lielās valstis, kas nosaka lietas.

Vai dažu Eiropas valstu vēlme veidot kopīgu Eiropas armiju nemazina NATO nozīmi?

Tā brutālā patiesība ir tāda, ka Eiropas armija nevar savākties kopā. Eiropa ir pārņēmusi no amerikāņiem ideju par brīvprātīgo koalīciju. Tās kauju grupas, kuras sastāvās no dažādām valstīm, kuras var kaut ko dot, tas ir tikai uz brīvprātības principa, un tie karavīri ir principā tikai uz papīra. ES nav militāra organizācija kā NATO. NATO faktiski stāv ātrās reaģēšanas spēks, kur mūsu karavīri arī ir iekšā, kas piecu dienu laikā ir gatavi reaģēt. Eiropā tas nekad nebūs. Varbūt būs, bet ar mazākām vienībām. Tad vēl problēma kā to kaujas grupu dabūt uz vietas? Kas viņus vedīs? Jāzvana uz NATO, kurai ir lidmašīnas. NATO īstenībā ir viena lieta, kas ir pastāvīga, tās ir transporta lidmašīnas. Eiropiešiem tas nav. Viņiem būs jāiet pie NATO. Sāpīgākais jautājums ir, kā sadarbosies ES ar NATO. Tas nenotiek, tās sēdes Briselē ir ļoti formālas. Kā divi ienaidnieki.

Cik daudz nav runāts par to, ka karavīrs viens pats nevar iedibināt mieru un cīnīties pret terorismu. Tā ir pilnīgi zaudēta misija Afganistānā. To tagad cilvēki sāk lēnām saprast. Tagad ir jau atziņa nobriedusi, ka bez politiskās un ekonomiskās dimensijas, kurai jābūt stiprākai nekā militārā, nekas netiks padarīts. Tā tauta aizies pie talibiem vai nu aiz bailēm, vai tādēļ, ka viņi sola kaut ko labāku.

Ko NATO var darīt?

NATO ir tagad tur un cīnās par to drošību. Tur ir īsts karš. Sammitā Afganistāna būs galvenais jautājums. Galvenā atziņa būs tā, ka ir salaists dēļ politiski un ekonomiski lielā mērā tāpēc, ka novirzīja resursus uz Irāku un atstāja novārtā. Tagad zaudē abus.

Ko tas nozīmē Latvijas armijai? Presē jau bija rakstīts, kas mēs samazināsim klātbūtni Irākā un vairosim Afganistānā? Cik ilgu laiku mēs tur būsīm?

Uz ilgu laiku. Par to es jau veselu gadu esmu skandinājis. Par Irāku savu informāciju vienmēr esmu smēlies no Zbigņeva Bžežinska, ar kuru man ir senas personiskas saites. Viņš bija ļoti kritisks par Irāku. Starp citu, mans raksts Dienā trīs nedēļas pirms Irākas kara sākuma, kur bija rakstīts, ka būs karš un pieaugs terorisms. Tas lielā mērā bija balstīts uz Bžežinski. Amerikāņi tur totāli salaida dēli. Briesmas, ka cilvēki būs tik stulbi un nezina, ka tā nav Vācija. Viņi paņēma visas Vācijas okupācijas grāmatas un piemēroja Irākai, pat aizmirstot, ka Irākā nav reihsmarkas. Pēdējā brīdī kāds izsvītvoja un ierakstīja dinārus. Kur tu tālu tiksī? Tagad ir tas, ko britu ģenerālis Roberts Danata pateica, ka divās frontēs nevar uzvarēt. Amerikāņi vienmēr domā, ka var. Jā, amerikāņi var, ja tas ir parastais karš.

Šis nav.

Šis nav. Te jau tuvojas civilizācijas sadursmēm. Diemžēl. Mēs jau Palestīnu pieminējām, bet nav, nav un nav, kas noņem to spiedienu. Te ir pavisam cita lieta. Tādēļ es domāju, ka te būs ASV šajos divos gados, kamēr Bušs vēl būs, būs smags stratēģijas un politikas pārvērtēšanas laiks. Par mūsu palikšanu Irākā, godīgi sakot, mēs savu darbu esam izdarījuši. Lai cik tas paradoksāli neizklausās, Latvija darīja pareizi, atbalstot ASV Irākas kara jautājumā. Tas tomēr ir sabiedrotais, pareizi vai nepareizi. Mums tomēr ir tā Krievija, un kā mēs par Krieviju jau runājām, tā vairs nezina mēra.

Mēs savu darbu Irākā esam izdarījuši. Sešas reizes apmainījuši rotas. Starp citu, tā ir ļoti laba apmācība mūsu armijai. Tik labu mēs Latvijā nekad nedabūtu. Arī amerikāņiem un angļiem parādījām, ka esam spējīgi uz kaut ko. Viena laba lieta, ko esam ieguvuši Irākā, ir tas, ka mums tur ir vesela rota. Desmit, divdesmit, trīsdesmit cilvēki, viens vads, tas nekas nav, bet, ja tev ir vesela rota kopā, tā ir ļoti laba mācība priekš mūsu kara vadības. Viena rota tomēr ar pareiziem ieročiem ir diezgan baigs instruments arī Latvijas vajadzībām. Simtreiz labāk nekā vesels bataljons zemessardzes, kas skrien ar lieliem vēderiem un plintēm. Uguns spēks vienai rotai ir drausmīgs. Tagad kad mēs dabūsim beidzot jaunus ieročus, tas jau ir kaut kas.

Manuprāt, tai rotai ir jābrauc un jāturpina Afganistānā, bet, kā rakstīts bija avīzē, tā lieta nav tik vienkārša. Ir jāsapatavo. Tagad mēs nonākam pie nepatīkamas atziņas, ka mums ir vairāk militāru orķestru nekā bataljonu. Trīs orķestri, kas visi ļoti smuki spēlē un dzied, bet cik mums ir kaujas spējīgu bataljonu? Nav neviena. Virsnieku korpus

jau to zina un aizsardzības ministrs arī. Tagad viņam būs tas gods, ka viņa laikā dabūsim mūsu pirmo kaujas spējīgo bataljonu, un tas būs ļoti daudz. Šajā shēmā Afganistāna iedersies, un tur arī laikam būs jākaro.

Konferencē par NATO transformāciju es katrā ziņā izvirzīšu šo jautājumu. NATO tagad ir krustcelēs. Izrādās, ka tagad NATO ir divas karavīru šķiras – vieni, kas uztur mieru, un otri, kas karo. Padomājiet, ko tas nozīmē. Ja Latvijai būs drauds, tad būs tie, kas ir miera uzturētāji, un nenāks palīgā karot. Viņi ieradīsies tikai pēc kara, lai uzturētu mieru. Otrā puse ir tie, kas reāli karo. Kuri tie ir? Paskatīsimies, kuri reāli karo Afganistānā. Amerikāņi, briti, kanādieši un austrālieši. Te nu saduras viedokļi par NATO. Franči saka, ka, ja mēs ielaidīsim austrāliešus, jaunzēlandiešus un japāņus NATO, tad NATO vairs nebūs kaujas spējīga Eiropas aizsardzībā. Kurš tad mirst Afganistānā? Franči? Viņi ir ziemeļos, kur uztur mieru tāpat kā vācieši. Cik kanādieši jau ir krituši, tāpat kā briti. Pāri par pussimts.

Mēs nonācām līdz globālajai partnerībai. Tā ir ASV un citu valstu aizstāvēta ideja, kurai franči pretojas. Vai par to runās un pieņems arī kādu lēmumu sammitā?

Domāju, ka runās. Man ir tāda nojauta, ka par to gribēja runāt, bet franči bloķēja. Tajās valsts vadītāju vakariņās par to varētu notikt kārtīga vilnas plucināšana.

Kādai būtu jābūt globālajai partnerībai?

Ja galvenais jautājums tagad ir Afganistānā. Tā tiešām būtu izgāšanās, ja Taleban tur atkal uzvarētu. Tas prātam nav aptverami. Vienalga, kas ar Irāku notiek. Pentagons pats ir uzzīmējis kartes, ka Irāka sadalās trijās daļās. Beigu beigās, ja visas tautas pēc Otrā pasaules kara dabūja savas valstis, kāda velna pēc kurdi nedabūja. Tā ir liela nācija, simtreiz lielāka par kaut kādu Maķedoniju. Kāpēc nevar būt Kurdistāna, pasakiet man. Nav neviens arguments pret. Irāka ir mākslīgs veidojums, kur briti un franči ir vienkārši ievilkuši strīpas smiltīs. Es nezinu, cik tā ir īsti dzīvotspējīga. Tas būtu dabisks process, ka Irāka sadalās. Taču Taleban... No turienes sākās uzbrukums Amerikai, ne jau Irākā.

Kas attiecas uz mums. Es izstādes atklāšanā Kara muzejā teicu, ka, ja nebūtu afgāņi astoņdesmitajos gados uzvarējuši sarkano armiju, vai tad mums būtu bijusi mierīga revolūcija? Tas bija tādēļ, ka armija bija sagrauta un demoralizēta, un politiskā vadība bija pilnībā izlaidusi gaisu pēc tā sabrukuma Afganistānā. Mēs taču esam parādā viņiem, un mums ir iemesls karot Afganistānā, palīdzēt mūsu biedriem, kas cīnījās pret sarkano armiju un tagad cīnās pret talibiem. Manus komandierus, ar kuriem kopā bija Afganistānā astoņdesmitajos gados, vajāja Taleban. Tās būtu šausmas, ja talibi nonāks atkal pie valdīšanas.

Vai Rīgas sammitā NATO līderi spēs vienoties, ka mēs tagad pastiprinām spēkus Afganistānā un veicam pēdējo, izšķirošo ofensīvu. Tajā pašā laikā palīdzot arī atjaunot Afganistānas ekonomiku. Līdz šim NATO ģenerālsekretārs Jāps de Hops Šefers ir teicis, ka nepieciešama palīdzība, bet neviena no lielajām valstīm nav atsaukusies.

Poļi deva tūkstoš vīrus. Par atjaunošanu gribu atkārtot, ka te nav tik daudz tas militārais jautājums, kā ekonomiskais un politiskais. Ekonomiskā palīdzība ir ārkārtīgi sadrumstalota.

Vai NATO spējās ir nodrošināt ekonomisko palīdzību?

Šefers jau saka, kur ir Eiropas Savienība, kas vienmēr lielās, ka ir civilā vara un NATO ir militārā. Kur tad ir ES? Iespējams, ka ES varētu apmācīt vairāk policistus. Arī koordinēt to starptautisko palīdzību. Es biju pērn tur uz vēlēšanām. Pats redzēju savām acīm. Komandiera skola, kur viņš pats gājis, un viņa bērni. Tagad tur bērni sēž plīvojošās lupatu teltīs. Tur ir visādi plakāti, ka bijuši japāņi, zviedri, bet nekas jau nenotiek. Ekonomiskā palīdzība nav koordinēta, tā ir fragmentēta un sadrumstalota. Labās ziņas ir tādas, ka pirms pāris mēnešiem visas organizācijas ir sanākušas kopā uz apspriedi un nolēmušas, ka kaut kas ir jākoordinē. Tas ir tas lielais jautājums, kam to uzticēt? Varbūt NATO. Grūti pateikt. Ja talibu karavīrs saņem stipri lielāku algu nekā karavīrs nacionālajā armijā, kur tad viņš beigu beigās karos?

No kurienes talibi saņem naudu?

No visas pasaules. Bin Ladens ir bagāts. No Tuvajiem austrumiem nauda joprojām plūst viņu kontos. Cilvēki, kas ir dusmīgi uz Ameriku par to, ka nav Palestīna, visi dod naudu. Tas vairs nav noslēpums, ka tā nauda

nāk caur Pakistānu. Pakistāna bija tā, kas izveidoja Taleban, jo viņi grib kontrolēt Afganistānu, jo strīdā ar Indiju viņiem vajag to dziļo stratēģisko aizmuguri. Viņi izveidoja monsturu, ko paši vairs nevar kontrolēt.

Ko vajadzētu piesaistīt NATO globālajā partnerībā, uz kādiem noteikumiem?

Kā zināms, pasaule kļūst daudzpolāra. Nav vairs vienpolāra, un tas jau ir noticis fakts. Pamatā būs tā lielā politika, kā viņa tur veidojas. Ķīnai nepatīk, ka Japāna atkal sākusi pamatīgi bruņoties. Japāni ir diezgan liels spēks, tehnoloģiski viņi ir visiem tālu priekšā. Austrālija uztur mieru visur Klusajā okeānā. Kā kaut kur dumpis, tā austrālieši sūta savus karavīrus.

Ko tas dotu NATO?

Vienīgais, ko es redzu, ir Afganistāna, kur nedrīkst tiešām zaudēt. Citur es nezinu. Ķīnieši sāk interesēties par NATO, kaut kāda taustīšanās notiek.

Globālā partnerība jau nebūtu pilntiesīga dalība NATO, drīzāk sadarbība?

Jā. Taču mēs nonākam atpakaļ pie tām divām kategorijām — karotājiem un miera uzturētājiem. Ja austrālieši asiņo Afganistānā, kāpēc viņiem nedot balsstiesības? Nauda ir laba lieta, bet, ja tavš karavīrs mirst, tā ir vēl lielāka lieta.

Vai tad mēs atveram NATO visiem jeb tomēr novelkam robežas?

Nē. Tas tomēr balstās uz līdzīgām vērtībām, un tas Krieviju automātiski izslēdz. Japāna, Dienvidkoreja, Jaunzēlande, Austrālija — tās tomēr ir demokrātijas.

Indija?

Jūs jau zināt, ka amerikāņi ar indiešiem veic vērienīgus manevrus Indijas okeānā. Tagad Kongress pirms dažām dienām atļāva arī Indijai dot kodoltehnoloģijas. Bušs bija Indijā, tad bija tā lielā brēka, ka Indijai nedrīkst dot, jo tā ir nelegāli kļuvusi par atomlielvaru. Tagad tam visam ir svītra pāri, Indija vairs nav izolēta un dabūs no amerikāņiem modernāko tehnoloģiju urāna bagātināšanai, spēkstaciju būvēšanai. Tas ir ar nolūku neļaut Ķīnai pārāk izplesties Āzijā.

Vai šajā sammitā būs arī kāds lēmums par attiecībām ar Krieviju? Vai Afganistānas iespaidā tas nepalikts otršķirīgs jautājums?

Putins, Krievija jau grib, lai izveidotu ES-Krievijas padomi ar lēmējtiesībām tāpat, kā ir Krievijas – NATO padome. Jāsaka, ka tas ir diezgan bailīgi, bet tāds nu ir Krievijas nākotnes mērķis. NATO tā lieta ir vairāk uz militāriem jautājumiem, un diemžēl Afganistānā tā Krievija bija vajadzīga, jo tai bija zināšanas, pateicoties tiem desmit gadiem un tur atstātiem aģentiem, un tāda informācija amerikāņiem acīmredzot bija vajadzīga. Krievija ir vajadzīga arī strīdos ar Irānu un tam, notiks pēc tam Irākā. Tā kā tur ir kaut kāda vajadzība pēc Krievijas Tuvajos austrumos. Kas beigās uzvarēs, es nezinu, jo tā visa ir baigā spēle. Ja amerikāņi prastu atrast kopīgu valodu ar Irānu, tad viss mainītos, un Krievija nebūtu tik briesmīgi vajadzīga. Diemžēl amerikāņi nerunā ar Irānu, viņiem ir tas 1979.gada komplekss. Ir cilvēki, kas Vašingtonā netiek tam pāri, ka tika okupēta ASV vēstniecība, un acu priekšā ir izaugusi viena reģionāla lielvara, ar kuru īstenībā mums nav jākaro. Galu galā tur ir bijušas vairāk vai mazāk godīgas vēlēšanas. Pat, ja īstie demokrāti nāks pie varas, kā amerikāņi cer, nedomāju, ka viņi atteiksies no lielvaras statusa. Tā ir lielvara, un viņiem tas ir asinīs.

Vai sammits dos kaut kādus signālus par paplašināšanos? Vai Baltijas valstīm ir īpaša atbildība veicināt paplašināšanos?

Akūtākais jautājums ir par to, kas notiek Gruzijā. ASV Kongress tikko pieņēma lēmumu, ka nākotnē NATO var tikt uzņemtas trīs valstis – Maķedonija, Horvātija un Gruzija. Par to runās arī sammitā, lai gan lēmuma nebūs. Gruzijai jau ir iedota jauna kategorija – intensīvais dialogs, kas ir solis pirms dalības rīcības plāna. Godīgi sakot, tagad, kad ASV ielaida Krieviju Pasaules tirdzniecības organizācijā, un viss, kas notiek Irākā, man liekas, ka paši gruzīni īsti nemaz nezina, vai amerikāņi viņus turpmāk pa īstam atbalstīs vai neatbalstīs. Gruzija ir vēl joprojām neatkarīga, tikai pateicoties ASV, ne jau ES. ES tur, pateicoties frančiem un lielā mērā arī vāciešiem, ir pilnīgi paralizēta.

Tad jau Gruzijas neatkarības un demokrātijas stiprināšanas dēļ būtu svarīgi, lai pēc iespējas ātrāk ir Gruzijai skaidrs ceļš uz NATO?

Principā, jā, lai gan viņiem pašiem vēl ir daudz kas darāms.

Vai Baltijas valstis var darīt ko īpašu šajā sakarā?

To jau mēs darām. Ar to jau mēs izceļamies. Visvairāk lietuvieši. Tāpēc arī lietuviešiem ir sliktas attiecības ar Krieviju.

Vai Rīgas sammits ieies NATO vēsturē kā nozīmīgs punkts, kurā sākusies jauna attīstība, vai tas ir tikai sākums diskusijai par alianses nākotni?

Prāgā, kur mūs uzaicināja, tas bija vēsturiski. Gribētu domāt, ka arī Rīgā būs diezgan nozīmīgi tieši tāpēc, ka tolaik Prāgā vēl neviens tik ļoti nedomāja par NATO nepieciešamību pārvedoties. Neviens toreiz neiedomājās, ka var zaudēt Afganistānā un NATO piedzīvos tur to, ko briti 19.gs. un krievi 20.gs. Pasaule ir ļoti ātri mainījusies, un šajā ziņā Rīgas sanāksme nonāk kaut kādā degpunktā. Ja netiks radikāli lēmumi tagad pieņemti... Visi taču zina, kas notiek Afganistānā, Irānā un Irākā, un arī to, ka Krievija atgriežas pie sliktiem paradumiem. Tas ir svarīgi NATO, jo NATO ir tā kopējā padome ar Krieviju. Tās ir krustceles, un sammits notiek īstajā laikā. Tā kā Latvija vienmēr ir bijusi vēsturiski krustcelēs starp lielajām varām, mēs tagad esam krustcelēs globālajā lielajā politikā. Šoreiz visi tie pasaules varenie būs Rīgā. Viņiem jau nemaz nav tik bieži tā iespēja sanākt kopā pie vakariņu galda un pateikt, ko viņi domā. Tas ir diezgan nozīmīgi. Tas ir nozīmīgi Latvijas vēsturē, un cilvēki, kuri nesaprot, kāpēc rīkojam NATO sammitu un tērējam naudu, to īsti neapjēdz. Tā domāšana ir diezgan provinciāla Latvijā atkal kļuvusi. Tiklīdz kā esam 15 gadus drošībā, tā — eh, mums tas viss nav vajadzīgs. Kā paaudzes ir mainījušās. Mēs taču lūdzām, lai kaut viens diplomāts asiņainā janvāra dienās atbrauktu, tagad mums nav vajadzīgs nekas. No kurienes nāk šī ilūzija, ka mēs esam drošībā uz mūžīgiem laikiem.

Publicēts –

http://www.vdiena.lv/lat/politics/talking/interviews/divaas_frontees_vienlaikus_nevar_uzvareet_intervija_ar_latvijas_aarpolitikas_instituuta_direktoru_ati_lejinju